

Lazea (BNR): Fara acele masuri de consolidare fiscala astazi am fi vorbit de o Românie în incapacitate de plata

Fara masurile de consolidare fiscala adoptate în ultimele luni, România s-ar fi confruntat cu incapacitate de plata, retrogradare la categoria "junk" si imposibilitatea finantarii pensiilor si salariilor fara recurgerea la tiparirea de bani, sustine Valentin Lazea, economist sef al Bancii Nationale a României (BNR), în articolul "Despre onestitate în dezbaterea economica", postat pe blogul Opiniibnr.ro.

"Vom încheia acest articol cu un ultim exemplu de lipsa de onestitate: criticile vehemente aduse în ultimele sase luni Guvernului Bolojan, pentru faptul ca, prin masurile de consolidare fiscala, ar fi afectat consumul si cresterea economica. Adevarul este ca, fara acele masuri de consolidare fiscala astazi am fi vorbit de o Românie în incapacitate de plata, retrogradata la categoria "junk" de catre agentii de rating, în imposibilitatea de a plati pensii si salarii altfel decât prin tiparire de bani (inflationist). Dar, gratie masurilor de consolidare fiscala, România a evitat recesiunea (cresterea economica s-a situat în 2025 aproape de 1%), iar împrumuturile externe si cele interne s-au ieftinit (aceasta fiind una din cauzele principale ale supraproperformantei reducerii deficitului bugetar de la 8,7% la 7,7% din PIB pe contabilitate nationala si de la 9,3% la circa 8% din PIB pe contabilitate ESA)", sustine Valentin Lazea.

El a mentionat ca în aceste sase luni s-au facut pasi decisivi pentru înlocuirea modelului de crestere bazata pe consum cu o crestere bazata pe investitii, existând speranta ca în anii urmatori aceasta tendinta sa fie continuata.

"S-ar putea ca în vremurile dificile pe care le traim, la nivel national si planetar, multora sa li se para ca onestitatea în dezbateri este un lux inutil. Dimpotriva, noi consideram ca onestitatea este o preconditie fundamentala a întaririi rezilientei unei societati. Iar aceasta rezilienta va fi testata din plin în anii ce urmeaza", afirma Valentin Lazea.

Economistul mentioneaza ca traim în epoca post-adevarului, iar aceasta constatare este valabila si în ceea ce priveste dezbaterea economica unde, profitând de lipsa de informare a publicului si de memoria scurta a acestuia, comentatori interesati îi prezinta versiuni alternative ale realitatii, destinate sa mascheze unele aspecte neplacute.

"Sa luam, de exemplu, situatia deteriorarii finantelor publice din România în ultimii zece ani. Din punct de vedere obiectiv, România îndeplinea în 2015 toate criteriile de la Maastricht, asadar si-ar fi putut depune candidatura pentru aderarea la zona euro, daca si-ar fi continuat conduita fiscala responsabila. Guvernul de atunci si toate guvernele care i-au urmat au ales, în schimb, sa privilegieze cresterea economica în ritmuri cât mai mari, cu orice cost (sacrificând echilibrele macroeconomice). Rezultatul: România a înregistrat într-adevar cea mai rapida crestere economica dintre statele membre ale UE, dar si cea mai mare inflatie, cel mai mare deficit bugetar, cel mai mare deficit de cont curent. Asta în timp ce vecina noastra Bulgaria a crescut mai încet, dar mai echilibrat, ceea ce a dus la accederea ei în zona euro în 2026. Astazi, exista tentativa lipsita de onestitate de a atribui deteriorarea finantelor publice doar guvernelor Ciuca si Ciolacu, ceea ce este fals. Deficitul bugetar a crescut chiar si în anii cu crestere economica robusta (2017, 2018, 2019) sau în anii electorali (2016, 2024), reprezentând o caracteristica comuna a guvernelor din ultimul deceniu", a precizat Valentin Lazea.

El prezentat un tabel cu evolutia PIB-ului si a deficitului bugetar ESA în perioada 2015-2025. Economistul a aratat, totodata, ca ideea cresterii economice bazate pe relaxarea fiscala, pe cresterea consumului si pe alimentarea acestuia din import a fost sustinuta si de mediul de afaceri si public, în general, nu numai de autoritati.

"Aproape pe nimeni nu a interesat care sunt consecintele acestui model de crestere în ceea ce priveste inflatia si

deficitele. Și de ce i-ar fi interesat, dacă fiecare a primit cam tot ce a vrut. Mediul de afaceri a beneficiat, în acești zece ani de: neplata impozitului pe salarii sau a contribuțiilor de asigurări sociale pentru ramuri întregi (IT, construcții, etc.); definirea în sens foarte larg a microîntreprinderilor și tratamentul fiscal preferențial aplicat acestora; rate ale impozitării extrem de scăzute. Chiar și după creșterile din ultimul an, toate ratele de impozitare rămân, în România, mai scăzute decât în Polonia (la impozitul pe venit, impozitul pe profit, impozitul pe dividende, CAS etc.); permisivitatea ca aproximativ o treime din firme să opereze în piața fără a avea capitalizarea minimă cerută de lege etc; tolerarea evaziunii fiscale, îndeosebi (dar nu numai) prin neplata TVA", arată Valentin Lazea.

De asemenea, el susține că publicul larg, la rândul său, a beneficiat masiv de gratuități la transportul în comun sau cu trenul; tichete de masă, tichete de vacanță, tichete cadou; pret subvenționat în unele perioade la combustibili, gaze naturale, energie electrică etc; niveluri extrem de scăzute ale impozitelor pe proprietate.

"Toate aceste "cadouri" și le poate permite un stat cu bugetul echilibrat (venituri egale cu cheltuielile), nicidecum un stat care se îndatorează masiv pentru a-și acoperi deficitele. În aceste condiții, este lipsit de onestitate a acuza numai sectorul de stat de deteriorarea finanțelor publice. Este adevărat că s-a făcut multă risipă din momentul în care s-a acordat primărilor dreptul de a crește salariile angajaților fără vreo legătură cu încasarile din impozitele locale sau atunci când a crescut fără vreo justificare numărul personalului bugetar. (...) Astfel, în perioada 2015-2024, consumul individual efectiv al populației a crescut în cinci ani din zece mai rapid decât consumul colectiv efectiv al administrației publice. Este adevărat că în ceilalți cinci ani consumul administrației publice a crescut mai rapid decât consumul populației, dar trebuie ținut cont de faptul că mărimea relativă a celor doi indicatori este de circa 1:10 (consumul populației îl depășește de aproximativ zece ori pe cel al administrației publice, asadar este mult mai ușor pentru aceasta din urmă să crească în ritmuri relative)", a explicat Valentin Lazea.

Potrivit acestuia, o altă problemă, care cel puțin a fost recunoscută cu onestitate în dezbaterile economice din ultimii ani, a fost privilegierea creșterii bazate pe consum în detrimentul creșterii bazate pe investiții. El susține că în cinci ani din zece consumul final crește mai rapid decât investițiile.

"Este adevărat că în ceilalți cinci ani investițiile cresc mai rapid decât consumul final, dar trebuie din nou ținut cont de faptul că mărimea celor doi indicatori este de circa 1:3 (consumul final depășește de aproximativ trei ori volumul investițiilor, prin urmare este mult mai ușor pentru acestea din urmă să crească în ritmuri relative). Nemaivorbind de faptul că în șapte ani din zece consumul final crește mai rapid decât PIB, într-un an crește în același ritm și doar în doi ani este devansat de creșterea PIB. Prin urmare, este lipsit de onestitate a pune recenta admitere a Bulgariei în zona euro pe seama norocului și a întâmplării, când de fapt aceasta țară a urmat cu obstinație acest obiectiv, în timp ce noi l-am ignorat în folosul creșterii economice cu orice pret. Întrebarea care se pune este: a meritat? Răspunsul depinde de punctul de vedere al fiecărui observator, dar în orice caz diminuarea decalajului în ce privește PIB/locuitor și mai ales a consumului/locuitor față de media UE ar trebui pusă în balanță cu următoarele considerente: o creștere finanțată pe datorie dar bazată pe consum nu va asigura, în timp, resursele financiare necesare pentru rambursarea datoriei respective; degeaba crește o țară peste potențial timp de câțiva ani, dacă efortul de consolidare fiscală ulterior va necesita câțiva ani de creștere sub potențial, cu adâncirea din nou a decalajelor față de media UE; ironic, cetățenii beneficiari ai relaxării fiscale nu sunt recunoscători pentru aceasta și votează împotriva partidelor care le-au făcut respectivele cadouri", arată Valentin Lazea.